

Н. Г. Пономаренко

ПОРТФОЛІО ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНЦІЙ І СУПРОВОДУ ПІДГОТОВКИ ЕКСПЕРТІВ З ОСВІТИ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В статті обґрунтовано доцільність використання портфоліо як інструменту розвитку компетенцій, а також проаналізовано структуру портфоліо, яку пропонує магістерська освітня програма «Дидактика вищої школи» вищої школи прикладних наук м. Люцерн (Швейцарія).

Ключові слова: портфоліо; компетенція; стандарти якості навчання

The paper proved the feasibility of using portfolio as a tool for competence development , and analyzes the structure of the portfolio offered by Master's Educational Program «Didactics of Higher School» Higher School of Applied Sciences Lucerne (Switzerland).

Key words: portfolio, competence, standards of education

Введення бакалаврських та магістерських освітніх програм у вищих навчальних закладах як наслідок Болонського процесу спричинило перегляд не тільки змісту, дидактики й методики навчання, а й завдяки концентрації на професійній сфері передбачає навчання та оцінювання, орієнтовані на компетенції, а також більше сприяння самостійному навчанню [1, 2]. В цьому контексті доцільним є використання портфоліо як інструменту розвитку компетенцій і супроводу навчального процесу в рамках компетентного підходу до навчання [2, 3].

Портфоліо використовують як інструмент оцінки успішності, для стимулювання саморефлексії, а також для оцінювання процесу навчання та документування (фіксації) індивідуального процесу розвитку. При цьому робота над портфоліо може сприяти самоорганізації, відповідальності, саморефлексії, уважності, постійному аналізу процесу навчання, оптимізації навчальних методів, поглибленню та сталому послідовному розвитку існуючих та набутих знань, а також соціальному навчанню.

Критерії оцінювання портфоліо повідомляються викладачем на початку навчання. Зокрема, такі критерії оцінювання портфоліо містяться у програмі «Дидактика вищої школи» Педагогічної школи м. Відень, а саме: самостійна робота та оформлення портфоліо згідно наукових критеріїв; диференційований посилання на

результати актуальних досліджень; системне поєднання теорії та рефлексії практики [4, с. 60].

В процесі навчання розрізняють портфоліо, які стосуються окремого заняття (лекції, семінару), а також портфоліо, які стосуються окремого модулю або повного курсу навчання [5, с. 9].

Портфоліо, що стосується заняття, за домовленістю із керівником лекції або семінару може бути обране як форма підтвердження успішності. Портфоліо заняття містить матеріали, згідно яких слухачі можуть презентувати процес роботи на певному занятті. Зокрема, це можуть бути навчальний щоденник, окремі конспекти / протоколи семінарів або лекцій, обговорення книги або презентація журналу, протокол дискусії із коментарями, короткі реферати, аудіо- та відеоматеріали, дидактичні розробки тощо.

Портфоліо, яке стосується окремого модулю або повного курсу навчання, за домовленістю із екзаменатором може бути основою для бесіди на іспиті. Воно містить матеріали, згідно яких можна зрозуміти процес навчання слухача, який складає іспит. Зокрема, це можуть бути щоденник навчання або дослідження; інтерв'ю, невеликі емпіричні дослідження; перелік книг, які є важливими для навчання, з коментарями; тексти письмових контрольних робіт; фото-та відеодокументи; графіки, діаграми, діаграми зв'язків або асоціативні карти (Mindmapping) з поясненнями; проекти; витяги із звіту про практик (з аналізом); письмові домашні роботи (з оцінюванням); оцінювання; невеликі наукові доповіді. Варто зауважити, що під час іспиту портфоліо не оцінюється, а служить основою для іспиту.

Магістерська освітня програма «Дидактика вищої школи» вищої школи прикладних наук м. Люцерн (Швейцарія) [6, с. 5-7] пропонує таку структуру портфоліо:

1. Перелік видів викладацької діяльності (наприклад, лекції, майстер-класи, супроводження проєктів, окремі заняття, організація іспитів тощо) у вищій школі м. Люцерн та інших вищих навчальних закладах, вказавши вид, час, тривалість діяльності та назву вищого навчального закладу, а також перелік заходів щодо підвищення кваліфікації в контексті дидактики вищої школи.

2. Бачення, концепція, завдання, умови власної викладацької діяльності, де слухач може сформулювати власну філософію та власні завдання, а також презентувати окремі аспекти власної викладацької діяльності (1 – 2 сторінки).

3. Реалізація стандартів якості.

Для пояснення реалізації стандартів якості навчання слухачі повинні використовувати довідник «Стандарти якості навчання у вищій школі м. Люцерн», який служить тому, щоб узгодити стандарти якості із компетенціями та діями на занятті. Слухачі повинні написати на кожний стандарт якості текст обсягом приблизно 2 сторінки або 12 сторінок на весь розділ з такими змістовними елементами:

а) характеристика (основна частина), в якій слухач повинен обрати з кожного стандарту від одного до двох аспектів і показати, як їх використовують на конкретному занятті; описати реалізацію стандартів якості на прикладі однієї або двох конкретних ситуацій (епізодів, фрагментів) на занятті; показати дидактичний процес та зробити його зрозумілим для тих, хто читає портфоліо; описати свої дії та дії студентів; вказати можливі заходи щодо підвищення кваліфікації, під час яких слухач міг отримати відповідні компетенції;

б) рефлексія, тобто слухачі повинні проаналізувати описані дидактичні дії на середньому рівні та пояснити, що, на думку слухача, вдалося на занятті або що, можливо, варто покращити, а також описати знання та досвід, отримані під час викладацької практики;

в) документування, під час якого слухачі повинні обрати документи, які пояснюють реалізацію стандартів якості. Наприклад, це можуть бути планування занять з визначенням навчальних цілей; програма на семестр; підтвердження успішності класів або груп; виконанні завдання; матеріали занять (вправи, конспекти, слайди, ситуації, завдання тощо); експертиза (форма, результати, інтерпретація та висновки); сертифікати; використання навчальних технологій;

г) фрагменти власних занять, тобто слухачі повинні детально та конкретно описати фрагмент заняття й проаналізувати його з точки зору відносин між викладачем та студентом, ролі викладача в процесі навчання та атмосфери на занятті (приблизно 1 – 2 сторінок);

д) рекомендація керівника відповідного департаменту на основі особистого портфоліо; при цьому бажаним є те, щоб рекомендація спиралася на конкретний досвід, наприклад, на відвідуванні заняття або на інформації зі звіту про оцінювання навчання студентами.

Література:

1. Albert U. Portfolio im Kontext von Evaluation // Brüsemeister & K.-D. Eubel (Hrsg.), Evaluation, Wissen und Nichtwissen, Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften. – 2008. – S. 275 – 294.
2. Richter A. Portfolios im universitären Kontext: wann, wo, wie? Eine andere Bewertungsgrundlage im Seminarraum // Brunner I., Häcker Th.&Winter F. (Hrsg.) Das Handbuch Portfolioarbeit. Konzepte, Anregungen, Erfahrungen aus Schule und Lehrerbildung. – Seelze-Velber: Klett / Kallmeyer. – 2008. – S. 234 – 241.
3. Stratmann J., Preussler A., Kerres M. Lernerfolg und Kompetenz. Didaktische Potenziale der Portfolio-Methode im Hochschulstudium. Zeitschrift für Hochschulentwicklung, 2009. – 4 (1). – S. 90 – 103.
4. Pädagogische Hochschule Wien. Curriculum Hochschullehrgang Hochschuldidaktik. – 62 S.
5. Von H wie Hausarbeit bis P wie Portfolio. Von klassischen zu neuen Formen des Leistungsnachweises im Lehrerstudium. Eine Handreichung – Ergebnisse und Positionen der Arbeitsgruppe „Portfolio“. Fachbereich 01/ Erziehungswissenschaft. Überarbeitet und zusammengestellt von Klaus-Dieter Lenzen und Susanne Pietsch. Reihe Studium und Forschung, Heft 9. Herausgeber: Zentrum für Lehrerbildung der Universität Kassel. – Kassel. – April 2005. – 80 S.
6. Hochschule Luzern. Verfahren zur Erlangung der hochschuldidaktischen Anerkennung an der Hochschule Luzern – Dokumentation. – 17 S.